

МІЖНАРОДНА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ
“XX СХОДОЗНАВЧІ ЧИТАННЯ А. КРИМСЬКОГО
До 145-річчя від дня народження А. Ю. Кримського
та 25-ї річниці Інституту сходознавства
ім. А. Ю. Кримського НАН України”
(Київ, 17–18 червня 2016 р.)

17–18 червня 2016 р. в Інституті сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАН України в Києві відбулася ювілейна щорічна Міжнародна наукова конференція “XX Сходознавчі читання А. Кримського”, присвячена 145-річчю від дня народження видатного вченого-сходознавця Агатангела Юхимовича Кримського (1871–1942) та 25-річчю названого на його честь Інституту сходознавства НАН України.

Урочисте відкриття XX читань проходило в актовому залі. Вітаючи учасників зібрання, директор Інституту сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАН України **О. В. Богомолов** насамперед окреслив те значення, яке для української орієнталістики має постать Агатангела Юхимовича Кримського, котрий у своїх наукових працях порушував непрості питання історії, філології, релігії Сходу, намагаючись дати на них конструктивні відповіді. Він коротко зупинився на здобутках очолюваного ним Інституту, співробітники якого гідно продовжують справу визначного науковця. Далі в рамках пленарного засідання відбулася презентація монографії **Олександра Середи** “Османсько-українське степове порубіжжя в османсько-турецьких джерелах XVIII ст.”. Передаючи слово для доповіді О. Г. Середи, О. В. Богомолов зазначив, що підготовка такого видання потребує копіткої роботи та глибоких знань, що повною мірою притаманне сучасним українським орієнталістам, у тому числі присутнім. У свою чергу О. Г. Середи розповів, що в його історико-документальному дослідженні вперше запропоновано широке коло османсько-турецьких джерел з історії Півдня України. Зокрема, залучено понад тридцять різних за обсягом і змістом османських документів, які дають можливість відтворити уявлення про османсько-українські взаємини початку XVIII ст.; долю козацтва під османсько-кримською протекцією; заселення і міграційні процеси в Буго-Дністровському межиріччі; адміністративно-територіальні утворення очаківської землі; широке коло соціально-економічних аспектів життєдіяльності населення регіону. Видання розраховано на істориків, науковців, студентів, викладачів вищих навчальних закладів, всіх, хто цікавиться історією України й Туреччини в цілому, а також на тих, хто досліджує краєзнавчі сторінки історії Буго-Дністровського межиріччя зокрема. Книга була видана під грифами Інституту сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАН України та Стамбульського університету “29 травня”, підтримку надало Генеральне консульство Республіки Туреччина в Одесі. На презентації виступили також інші співробітники Інституту та запрошені колеги.

Продовжилася робота читань засіданнями секцій: “Джерелознавство”, “Історіографія”, “Народи і держави Євразійського степу”, “Кавказознавство”, “Мови та літератури народів Сходу”, “Релігії та філософські вчення Сходу”, “Проблеми модерного Сходу (XX – початок XXI ст.)”, “Когнітивно-семантичні підходи у вивченні східних мов”.

Однією з найбільш представницьких була секція “Джерелознавство” на чолі з **Ю. І. Петровою** та **М. О. Тарасенком**. Першою виступила **К. Ю. Бауліна** на тему

“Божественність походження царської влади Ахеменідів у текстах гробниці Дарія з комплексу Накше-Рустам”. Наступні доповіді виголосили: **І. М. Дрига** – “Караманлійський заповіт митрополита Ігнатія”; **М. В. Ковальчук** – “Соціально-правовий статус селянина Османської імперії XVI ст. за даними канун-наме”; **Ю. І. Петрова** (співавтор **В. Г. Ченцова**) – «О датировке киевского списка “Путешествия патриарха Макария”»; **Я. В. Пилипчук** – “Українські козацькі літописи як джерело з історії калмиків”; **В. В. Приймаченко** – “Поділ книг Септуагінти між перекладачами і псевдо-Арістей”; **Н. С. Сейтяг’яєв** – «Стамбульская рукопись “Истории Челеби Акая”»; **М. О. Тарасенко** – “Поховальні папіруси єгиптянки Несітауджатахет”; **Ф. І. Туранли** – “Відомості з османсько-турецьких писемних джерел про Україну середини XVII століття”; **Я. О. Федорук** – «Стаття Василя Дубровського “Богдан Хмельницький і Туреччина (з приводу статей проф. Яна Рипки)”»: фрагменти з архіву»; **В. В. Черноіваненко** “Томоеротичні мотиви в юдейській пізньоантичній літературі (на матеріалі кількох пасажів із Єрусалимського і Вавилонського Талмудів)”. Презентацію, підготовлену казанськими науковцями **Р. М. Валєєвим**, **В. Н. Тузугежєвою**, **Ю. А. Мартиновим** та **М. С. Мінеєвою**, “Путешествие Н. Ф. Катанова в Сибирь, Восточный Туркестан и его рукописные дневники (1889–1892 гг.)” представила київська колега.

Як завжди, жваві дискусії розгорнулися на секції “**Мови та літератури народів Сходу**”. Хоча цього року вона була представлена меншою кількістю учасників, це суттєво не вплинуло на її насиченість. Доповідь “Єврейські рукописи: списки та каталоги з відділу фонду юдаїки ІР НБУВ” виголосив голова секції **О. О. Хамрай**. Також були оприлюднені результати досліджень: “Система аруду в арабській, тюркській та кримськотатарській класичній поезії” (**М. В. Бастун**); “Библийские патриархи и пророки в средневековой персидской литературе” (**А. І. Колєсніков**); “Islamic Enlightenment in Maghreb and its impact on the Arabic Poetry” (**С. В. Рибалкін**); “The Multidimensionality of Predicates in Japanese” (**І. М. Юдкін-Ріпун**).

Плідно працювали і дві секції, на яких головував **О. Б. Бубенко**: “**Народи і держави Євразійського степу**” та “**Кавказознавство**”. На першій були заслухані доповіді: “Обрядовий хліб у культурі маріупольських греків” (**М. А. Араджіоні**); «“Рибне місце” чи “Долина троянд”: матеріали до вивчення Баликлея» (**О. В. Білецька**); “Формування східноєвропейських осередків османської культури наприкінці XV – в першій половині XVI ст.” (**С. О. Біляєва**); “Битва на Калці 1223 р.: перемога монголів та провал їхньої воєнної кампанії” (**О. Б. Головка**); «“Капыхалки” в соціальної структурі мусульманської знати Крима» (**О. С. Мавріна**). На другій виступали: **О. Б. Бубенко** – “Аланская проблема в исследованиях Б. А. Калоева (к 100-летию со дня рождения)”; **Н. М. Зуб (Руденко)** – “Административные ссылки с Кавказа на землях Украины (II пол. XIX в.)”; **Мустафазаде Тофіг Теююб огли** “Проект российского правительства по созданию на Южном Кавказе христианских государств (I пол. 80-х гг. XVIII в.)”.

На секції “**Проблеми модерного Сходу (XX початок – XXI ст.)**”, яку очолила **І. В. Отрощенко**, цікаві доповіді виголосили: **М. Г. Литвиненко** (“Курди в сучасних воєнних конфліктах на Близькому Сході”); **В. М. Мельник** (“Геополітична гегемонія Індії в Бутані: економіко-правові аспекти”); **І. В. Отрощенко** (“Контакти СРСР та Монголії з мусульманськими повстанськими осередками Ганьсу та Сінцзяну наприкінці 1920-х – на початку 1930-х років”); **О. І. Ремарович** (“Світсько-релігійна співпраця в уряді Держави Ізраїль: політика блоку Лікуд у 1977–1981 роках”); **В. Г. Циватий** (“Турецкая Республика в условиях полицентричного мира: институциональные дилеммы внешней политики и дипломатии XXI века”); **Б. П. Яценко** (“Японія в геополітичній системі Східної Азії”).

Модераторами секції “**Історіографія**” стали **Ю. М. Кочубей** та **В. С. Рибалкін**. Свої доповіді представили: **В. С. Аксьонов**, **С. В. Євсєнко**, **В. М. Ряполов** –

“Александр Александрович Тортика (1967–2015): выдающийся исследователь истории Хазарского каганата, археолог и педагог”; **Р. М. Валєєв, О. Д. Василюк, Т. І. Зяптаров** – “Эпистолярное наследие А. Е. Крымского: переписка украинских и российских востоковедов на рубеже эпох”; **С. В. Вівчар** – «Співпраця Агатангела Кримського та Івана Франка в журналі “Жите і слово”»; **Ю. М. Кочубей** – “В. В. Дубровський – дослідник тюркських народів колишнього СРСР”; **А. С. Макаревич** – “Вакф в Османській імперії у світлі турецької історіографії”; **В. С. Рибалкін** – “Арабська археографія в колі наукових інтересів А. Ю. Кримського”; **І. В. Яремчук** – “Китаїстика у Львівському національному університеті імені Івана Франка”.

Цього року в програмі читань з’явилася нова змістовна секція “**Когнітивно-семантичні підходи у вивченні східних мов**”. Проходила вона під головуванням **О. В. Мазепоної** та **Г. М. Яворської**. Найактуальніші проблеми сьогодення були висвітлені в доповідях: **О. В. Богомолова** – “Між інновацією та традицією: ідеї та смисли єгипетської Арабської весни”; **Є. В. Гобової** – “Місцева ідентичність та зображення материкового Китаю в пресі Тайваню”; **О. В. Мазепоної** – “Перська система ввічливості *ta’arof*: провідні комунікативні стратегії й тактики”; **В. А. Мусяйчук** – “Концептуальні метафори КИТАЙ – ДРУГ vs. КИТАЙ – ВОРОГ у в’єтнамському медіа-дискурсі”; **Г. М. Яворської** – “ВІЙНА: прототип та концептуальні метафори”. Окремою сторінкою програми стала лекція **А. Бондаренка** “Машинний аналіз тексту. Популярні алгоритми 2016 р.”.

Велике зацікавлення учасників викликали доповіді на секції “**Релігії та філософські вчення Сходу**” (головували **В. О. Кіктенко** та **Д. А. Радівілов**). На ній виступали: **О. М. Бібік** – “Сакура в історії японської культури: міфологічне, релігійне та фольклорне наповнення образу”; **С. В. Капранов** – “Окава Сюмей і паназійська ідея”; **В. О. Кіктенко** – “Свідомість як абсолютний суб’єкт у китайській філософії”; **Д. Є. Марков** – «Сваямбху Пурана і реформа непальського буддизму у XV ст.: “непалоцентризм” і переосмислення свого простору в середньовічному Непалі»; **О. Д. Огнева** – “Символіка ступ на танках у традиції тибетського буддизму (на прикладі танки з Музею мистецтв ім. Богдана і Варвари Ханенків, Київ)”; **В. М. Підвойний** – “Сакральні виміри творчості Абу аль-Хасана Харакані”; **Д. А. Радівілов** – “Ібадитська збірка хадисів: питання автентичності тексту”; **Я. О. Спічек** – “Шаманська генеза даосизму”; **І. П. Юзвяк** – “Релігійні терміни грецького походження в генезисі гагаузької релігійної термінології”; **А. Б. Шарафутдінов** – “Філософія і релігія Давнього Китаю та синергетика і соціоніка в Україні”.

Програма читань була дуже насиченою. Тези доповідей склали збірку, що вийшла до відкриття конференції. До неї ввійшло 60 публікацій. Робочими мовами заходу були українська, російська та англійська. У читаннях взяли участь дослідники з низки держав (України, Росії, Туреччини, Азербайджану, Франції, Білорусії, Польщі, Киргизстану). Доповіді стосувалися найрізноманітніших сфер орієнталістики. Можна констатувати, що формат конференції, який охоплює різні аспекти сходознавства, виправдовує себе. І це знову довели ХХ Сходознавчі читання А. Кримського, присвячені ювілею видатного сходознавця та ювілею названого на його честь Інституту. Цей черговий захід ще раз продемонстрував, що Читання А. Кримського на сьогодні є наймасштабнішим форумом сходознавства на території України.

О. Д. Василюк